

## СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

**О.В. Гончаров,**

*викладач кафедри міжнародних економічних відносин,  
Київський міжнародний університет*

### ІТАЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*У даній статті аналізуються проблеми становлення і розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Італією. Досліджується потенціал для взаємовигідного торговельно-економічного співробітництва, оскільки, сучасні етапи розвитку світового господарства передбачають активну зовнішню економічну діяльність, а Італія є одним із найважливіших торговельних партнерів України у світі.*

**Ключові слова:** міжнародна економічна діяльність, розвиток країни, розвиток господарства, зовнішньоекономічна діяльність, економічне зростання, інвестиційна діяльність, фінансовий сектор.

Україна – це одна із найрозвиненіших країн Східної Європи. За часів Радянського Союзу Україна посідала друге місце за своїм розвитком і економічним потенціалом серед республік СРСР. Україна вносила значну частку в розвиток економіки СРСР, збільшенням його ВВП та ВНП, а також поліпшення добробуту населення. На жаль, для України процес розпаду СРСР не минув безболісно. Після здобуття незалежності в 1991 році її економічна потужність сповільнилася, а деякі сектори економіки взагалі показували небачені раніше, дуже низькі результати. Нині Україна поступово оговтується від розпаду СРСР і із року в рік стає все міцнішим і помітнішим гравцем на світовій економічній арені.

Чому ми зупинили вибір саме на цій країні? Тому що наразі Італія є другим, після Німеччини, торговим партнером України в Європі. Але серед економічних відносин наших двох країн є чимало проблем і зауважень. Тому варто розібратися, на якому саме рівні перебуває співробітництво між нашими країнами, які є проблеми на сьогоднішній день та чи є перспективи щодо подальшого розвитку. Але спочатку розглянемо трохи історії щодо співробітництва наших держав з моменту проголошення незалежності України.

Італія визнала незалежність України 28 грудня 1991 р. і вже в березні 1992 р. було відкрито її посольство в Києві. На шляху активізації відносин між країнами важливим був візит тодішнього президента України Леоніда Кучми до Італії, що відбувся на початку травня 1995 р. Був підписаний міждержавний договір про дружбу і співробітництво. Він поклав початок якісно нового етапу в розбудові двосторонніх відносин. Відбулося підписання угод про взаємний захист інвестицій і про повітряне сполучення між обома країнами. Також було підписано низку договорів щодо розвитку співпраці між Україною та Італією в галузях економіки, промисловості, сільського господарства, науки, техніки та екології. Було домовлено про заснування Українсько-італійської ради економічного, промислового та фінансового співробітництва.

Обидві сторони надавали пріоритетного значення співпраці в галузі енергетики, транспорту, телекомунікацій і надання допомоги один одному у вирішенні технічних аспектів промислової діяльності в цих галузях, приділялась увага таким напрямкам, як економія енергоресурсів, модернізація інфраструктур. Під час бесід з керівниками Італії, і зустрічей у Римі, Мілані, Венеції з впливовими політиками і підприємцями Президент України пропонував конкретні напрями взаємовигідного торговельно-економічного співробітництва. Як морські держави, Україна та Італія можуть налагодити контакти і в суднобудуванні, адже в Україні існує потужна база для спорудження першокласних суден. На жаль, саме в цій галузі значного успіху між нашими країнами досягнути не вдалося. Але щодо конкретних прикладів налагодження співробітництва в різних галузях, то можна виділити створення таких спільних підприємств, як «IVECO-МоторСіч» та «IVECO-КрАЗ». ЗАТ «IVECO-МоторСіч» було створено 1996 року для випуску за італійською ліцензією турбодизельних двигунів і коробок передач у різному виконанні. Щороку виробляється понад 8 тис. коробок перемикачів передач, у яких 85% деталей – українського виробництва. А ЗАТ «IVECO-КрАЗ» було створено в лютому 1996 року. У коло акціонерів увійшли: компанія IVECO (58%-й пакет акцій), Європейський банк реконструкції та розвитку (30%) і ВАТ «АвтоКрАЗ» (12%). На початковому етапі підприємством було організовано збирання малотоннажних комерційних фургонів з комплектуючих,

що поставляються компанією IVECO. Збиралися суцільнометалеві автофургони, а також 16-ти місні мікроавтобуси. Уже через рік підприємства налагодило власне виробництво низки комплектуючих, освоїло фарбування кузовів автомобілів. Також була зібрана експериментальна партія середньотоннажних вантажівок.

Наступним показовим у двосторонніх відносинах між Італією та Україною став той факт, що новий італійський Президент Оскар Луїджі Скальфаро ознайомлення з пострадянським простором через офіційні візити розпочав у 1995 р. не з Москви, як робили багато його колег, а саме з Києва. «Великі країни повинні взяти на себе чітко сформульовані зобов'язання, щоб гарантувати безпеку України», – заявив він після зустрічі в Києві з Л. Кучмою за закритими дверима. Слова ці, звичайно, стосувалися демаршу Державної думи Росії щодо припинення розподілу Чорноморського флоту та заяв російських політиків з питань територіальної належності Севастополя. Аналізуючи зобов'язання великих держав, Президент Італії мав на увазі «велику сімку».

Офіційний візит в Україну голови Ради міністрів Італійської Республіки Р. Проді відбувся 25-26 лютого 1997 р. Сторони підтвердили наміри країн активізувати співпрацю на міжнародній арені, зокрема, у межах такої організації, як Центральноевропейська ініціатива. Особливу увагу під час візиту було приділено визначенню шляхів поглиблення відносин в економічній сфері. Італійська сторона запропонувала розпочати співробітництво на рівні малих і середніх підприємств. Наголошувалося на тому, що одним із пріоритетних напрямків є будівництво транспортного коридору Трієст-Будапешт-Київ. Також під час перебування глави уряду Італії в Києві була підписана міжурядова Конвенція про уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу.

Ще одне важливе значення для розбудови відносин між Україною та Італією мав робочий візит Прем'єр-міністра України В. Пустовойтенка, який відбувся 15-16 грудня 1998 р. У ході бесіди з італійським керівництвом, а також представниками ділових кіл детально обговорювали найважливіші теми двосторонніх політичних і економічних відносин, актуальні міжнародні питання. Було зазначено, що початок діяльності Спільної Ради з питань економічного, промислового та фінансового співробітництва, перше засідання якої відбулося 9 грудня в Римі, стало одним з найважливіших кроків до подальшої розбудови співпраці в економічній галузі.

17 грудня 2001 р. Київ відвідав міністр закордонних справ Італії Ренато Руджеро. Він провів переговори з українським колегою Анатолієм Зленком. Традиційно для протоколу подібних візитів, керівники зовнішньополітичних відомств України та Італії обговорили перспективи співпраці двох держав у межах Центральної європейської ініціативи та ОБСЄ. Ренато Руджеро як представник держави-члена Європейського Союзу – зазначив, що Італія підтримуватиме Україну на її шляху до європейської спільноти і сподівається на поліпшення відносин між Україною та ЄС.

Таблиця 1

#### Динаміка товарообігу між Україною та Італією протягом 2007-2012 рр. (млн. євро)

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 / 2011, %
<b>Товарообіг</b>	4 352,4	4 845,6	2 271,6	3 434,8	4 486,3	4004,2	-20
<b>Експорт</b>	2 386,6	2 489,1	1 081,8	2 171,8	2 806,9	2170,51	-32,4
<b>Імпорт</b>	1 965,8	2 356,5	1 189,8	1 263,0	1 679,4	1833,69	+7,7
<b>Сальдо</b>	+420,8	+132,6	-108,0	+908,8	+1 127,5	+336,82	

Джерело: за даними Національного інституту статистики Італії (ISTAT) [5].

Прем'єр-міністр і міністр закордонних справ Італії Сільвіо Берлусконі 8 березня 2002 р. привітав керівника зовнішньополітичного відомства України Анатолія Зленка з 10-річчям встановлення дипломатичних відносин між двома країнами. На думку Берлусконі, українсько-італійські взаємини є чудові і можуть поглиблюватись і надалі. Водночас італійські урядовці нагадали і про ті проблеми, які існують між державами. Зокрема, надзвичайний і повноважний посол Італії в Україні Іоланда Брунетті-Герц називає проблему трудової міграції з України до Італії однією з найсуттєвіших, які спричиняють непорозуміння між Києвом і Римом. Власне, це змусило останній переглянути діючий закон про міграцію. З одного боку, це полегшило життя тих, хто легально працює на Апеннінах, а з другого – суттєво перекрило шлях до Італії нелегалам і криміналітету.

Характерною особливістю італійсько-українських торгових відносин є динамізм зовнішньоторговельного обігу. Аналіз стану розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та Італією свідчить, що Італія впродовж останніх років стабільно посідає місце одного з провідних торговельно-економічних партнерів України серед країн Європейського Союзу та світу.

На початковому етапі торгівлі між Італією та Україною спостерігалось значне перевищення обсягів українського експорту над імпортом. Надалі ця величина поступово знижувалася. Вирівнювання структури торгівлі вдалося забезпечити за рахунок скорочення питомої ваги української продукції низької технологічної переробки, що поставляється до Італії, і збільшенням частки готової продукції.

За даними Державного комітету статистики України, за результатами 2012 року, Італія ввійшла до переліку 10 країн світу, у торгівлі з якими Україна мала найбільший обсяг зовнішньоторговельного обороту товарами, посідаючи сьоме місце. За обсягом товарообігу України з країнами Європи, Італія посідає третє місце, поступаючись Німеччині та Польщі. Італія посідає сьоме місце серед країн світу за обсягами українського експорту, поступаючись Росії, Туреччині, Єгипту, Польщі, Казахстану та Індії, і сьоме місце за обсягами українського імпорту, поступаючись Росії, Китаю, Німеччині, Білорусі, США та Польщі.

Таблиця 2

Динаміка товарообігу між Україною та Італією протягом 2007-2012 рр. (млн. дол. США)

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 / 2011, %
<b>Товарообіг</b>	4 464,5	5 343,8	2 367,3	3 802,6	5 045,3	5286,988	12,8
<b>Експорт</b>	2 675,2	2 911,7	1 227,6	2 412,3	3 039,5	3163,509	-34,3
<b>Імпорт</b>	1 789,3	2 432,1	1 139,7	1 390,3	2 005,8	2123,478	+32,2
<b>Сальдо</b>	+885,9	+479,6	+87,9	+1 022,0	+1 033,7	+1040,031	

Джерело: за даними Держкомстату України [7].

За даними, опублікованими Держкомстатом України, у першому півріччі 2012 року товарообіг між Україною та Італією становив 2286,988 млн. дол. США, при цьому український експорт становив 1163,509 млн. дол. США, а імпорт – 1123,478 млн. дол. США, сальдо торговельного балансу для України є позитивним і становить 40,031 млн. доларів США. Порівняно з відповідним періодом 2011 року, відбулося зниження товарообігу на 12,8%. При цьому український експорт знизився на 34,3%, а імпорт зріс на 32,2%.

За даними Держкомстату України, у першому півріччі 2012 року сальдо зовнішньої торгівлі послугами між Україною та Італією є позитивним і становить 37,327 млн. доларів США. Порівняно з відповідним періодом 2011 року, відбулося зниження загального обсягу торгівлі послугами на 4,8%.

Таблиця 3

Показники зовнішньої торгівлі послугами між Україною та Італійською Республікою (млн. дол. США)

Показник	2007	+/-, %	2008	+/-, %	2009	+/-, %	2010	+/-, %	2011	+/-, %	I піврічч. 2012	+/-, %
<b>Обсяг</b>	163,8	+35,4	219,2	+33,8	168,3	-23,2	162,4	-3,5	180,8	+11,3	94,395	-4,8
<b>Експорт</b>	109,6	+18,2	164,7	+50,3	120,2	-27,0	127,2	+5,8	121,4	-4,6	65,861	-0,8
<b>Імпорт</b>	54,2	+94,2	54,5	+0,6	48,1	-11,7	35,2	-26,8	59,4	+68,8	28,534	-13
<b>Сальдо</b>	+55,4		+110,2		+72,1		+92		+62		+37,327	

Джерело: за даними Держкомстату України [7].

Серед головних позицій українського експорту до Італії в першому півріччі 2012 року, як і в минулі роки, переважає сировина, зокрема, метали та вироби з них; продукти рослинного походження; жири та олії тваринного або рослинного походження; мінеральні продукти та добрива, шкіра необроблена і шкіра вичинена, частка яких становить 88,7% вітчизняного експорту до Італії.

Слід зазначити, що, за даними ISTAT, за результатами 2011 року Україна посідала третє

місце серед країн світу – найбільших експортерів чорних металів до Італії, поступаючись Німеччині та Франції. Але, в 2012 році, порівняно з 2011 роком, відбулось суттєве зменшення українського експорту чорних металів – на 41,7%. Зменшення експорту чорних металів відбулося, переважно, за рахунок зменшення експорту прокату плоского з вуглецевої сталі гарячекатаного (на 82,6%); прутків і брусків гарячекатаних, вільно укладені в бунти, вироблених із заліза або нелегованої сталі (на 67,3,5%); чавуна переробного та дзеркального в чушках, болванках та ін. (на 52,1%); інших прутків і брусків із заліза або нелегованої сталі, без подальшої обробки, окрім кування, прокатки, гарячого волочіння або гарячого пресування (на 47%); напівфабрикатів з вуглецевої сталі (на 30,2%); феросплавів (на 13%).

Таблиця 4

## Структура українського експорту в Італію за 2012 р.

Назва продукції		Обсяги, млн. €	Питома вага, %
1	Чорні метали (залізо, чавун та сталь)	617,419	52,7
2	Насіння і плоди олійних рослин; насіння інше, плоди і зерна; технічні або лікарські рослини; солома і корми	125,072	10,7
3	Добрива	85,645	7,3
4	Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	61,613	5,3
5	Зернові культури	41,354	3,5
6	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; віск тваринного або рослинного походження	34,077	2,9
7	Сіль; сірка; землі та каміння; штукатурні матеріали, вапно та цемент	33,998	2,9
8	Шкури необроблені (крім натурального та штучного хутра) і шкіра вичинена	29,091	2,5
<b>Загалом 8 позиції українського експорту</b>		<b>1 028,27</b>	<b>87,8</b>
<b>Загалом український експорт</b>		<b>1 170,511</b>	<b>100</b>

Джерело: за даними Національного інституту статистики Італії (ISTAT) [5].

За результатами 2012 року, порівняно з 2011 роком, відбулося зниження експорту олій рослинного походження (а саме соняшникової олії) на 56,1%. За цей період значно скоротився (на 60,8%) експорт енергетичних матеріалів. В основному це відбулося за рахунок зменшення експорту нафти або нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід (мінералів), крім сирих (на 72,7%). За рахунок зменшення експорту кукурудзи (-74,2%) відбулося зниження експортних обсягів зернових культур (на 32,4%). У січні-червні 2012 р. відбулося зниження експорту шкіри необробленої і шкіри вичиненої на 17,2%.

Водночас, за деякими товарними позиціями відбулося зростання українського експорту. Протягом 2012 року, порівняно з відповідним періодом 2011 року, відбулося зростання обсягів українського експорту до Італії насіння і плодів олійних рослин на 25,2%. Це відбулося за рахунок збільшення експорту соєвих бобів, подрібнених або не подрібнених (123,1 млн. євро в 2012 р. проти 73,9 млн. євро в 2011 р.). Також, у цей період спостерігалось зростання експорту з України до Італії добрив - на 131,9%. Переважно, експортувалися добрива мінеральні або хімічні, азотні (84,345 млн. євро проти 35,617 млн. євро). У цілому, за останніми даними Національного інституту статистики Італії (ISTAT), у першому півріччі 2012 року, порівняно з відповідним періодом 2011 року, обсяги українського експорту скоротилися на 32,4%.

За даними Національного інституту статистики Італії, за підсумками 2012 року структуру українського імпорту з Італії визначають такі товарні позиції: механічне обладнання, машини й механізми, електричне устаткування; меблі; традиційні товари італійського виробництва - продукція

легкої та взуттєвої промисловості; енергетичні матеріали; вироби з чорних металів; полімерні матеріали і пластмаси; літальні, космічні апарати та їх частини. У загальних обсягах імпорту протягом першого півріччя 2012 року зазначена продукція становила 62,7%.

Таблиця 5

## Структура українського імпорту з Італії за 2012 р.

Назва продукції		Обсяги, млн. €	Питома вага, %
1	Реактори ядерні, котли, машини, апарати і механічні пристрої, їх частини; електричні машини та устаткування; апаратура для записування або відтворення зображення і звуку	228,334	27,4
2	Одяг та додаткові речі до одягу, текстильні та трикотажні	83,811	10,1
3	Меблі; медико-хірургічні меблі; освітлювальні прилади, в іншому місці не поійменовані; лампи-реклами, світлові покажчики, табло та аналогічні вироби; збірні будівельні конструкції	73,037	8,8
4	Взуття, гетри та аналогічні вироби; їх частини	44,551	5,3
5	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	32,289	3,9
6	Вироби з чорних металів	31,915	3,8
7	Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини	28,564	3,4
<b>Загалом 7 позицій українського імпорту</b>		<b>522,501</b>	<b>62,7</b>
<b>Загалом український імпорт</b>		<b>833,699</b>	<b>100</b>

Джерело: за даними Національного інституту статистики Італії (ISTAT) [5].

Аналізуючи структуру українського імпорту з Італії протягом січня-червня 2012 року слід відмітити, що порівняно з відповідним періодом 2011 року, за деякими товарними позиціями відбулося зростання імпорту обсягів, за деякими – зниження.

Так, імпорт ядерних реакторів, котлів, машин, апаратів і механічних пристроїв, їх частин зменшився на 9,8%; меблів – на 6,8%; одягу та додаткових речей до одягу, текстильних і трикотажних – на 4,4%.

Водночас зріс імпорт виробів з чорних металів – на 69,3%, палива мінерального, нафти та продуктів її перегонки – на 57,6%, полімерних матеріалів, пластмас і виробів з них – на 10,9%, взуття – на 7,3%.

У цілому, у 2012 році, порівняно з 2011 роком, обсяги українського імпорту зросли на 7,7%.

Організація спільних українсько-італійських підприємств сприяла і зміні структури українського імпорту. Так, для спільного виробництва сучасного взуття було потрібне збільшення обсягу постачання до України шкіряної сировини від \$ 106,1 тис. у 1994 р. до \$ 510,4 млн. у 2010 р. Одночасно з цим збільшилася закупівля Україною й обладнання для легкої промисловості.

Італійці купують в Україні напівфабрикати металургійної промисловості, вироби хімічного виробництва, металообробки, продукцію машинобудування, агропромислові товари, товари легкої промисловості: меблі, взуття, одяг. Необхідність розширення зовнішньої торгівлі між Італією та Україною обумовлюється і тим, що обидві держави в недостатній мірі можуть забезпечити власні потреби в таких первинних енергоносіях, як нафта та природний газ. Італія з розв'язанням цієї проблеми зіштовхнулася давно і накопичений нею досвід з диверсифікації постачальників енергетичного сировини може бути надто корисний і для України.

Асоціація італійських підприємців «Італія-Україна» та Український союз підприємців і промисловців будуть реалізовувати інвестиційні проекти, метою яких є локалізація виробництва в Україні. Обидві сторони згодні з тим, що між Італією та Україною не повністю реалізований потенціал інвестиційного і торговельно-економічного співробітництва. Тому було оформлено домовленість про посилення реалізації спільних інвестиційних проектів, спрямованих на нарощування товарообігу між двома країнами. З урахуванням можливостей Італії та потреб України, перші проекти можуть реалізуватись у харчовій промисловості та інфраструктурній сфері.

Італія протягом останніх років посідає місце провідного торговельно-економічного партнера України серед країн Євросоюзу. І треба зробити все, щоб тільки посилити двосторонні як інвестиційні, так і економічні взаємозв'язки. Вагома роль у даному процесі належить громадським об'єднанням бізнесу - платформі для ефективної комунікації підприємців, умов рівноправної конкуренції, реалізації спільних проектів. Угода про партнерство Українського союзу підприємців і

промисловців та Асоціації італійських підприємців також буде сприяти реалізації міждержавних договорів між Італією та Україною, роботі над поглибленням контактів італійських та українських бізнесменів, проведенню спільних заходів інформаційного характеру і так далі.

Міністерства внутрішніх справ країн співпрацюють у боротьбі зі злочинністю, наркобізнесом. Підтримують зв'язки міністерства транспорту в пасажирських і транспортних перевезеннях. Італія відкрила для України кредитні лінії.

Негативним явищем у співробітництві є переважання сировинної продукції в експорті до Італії, а в імпорті – промислової продукції. Італія закуповує чавун, шкіру, мінеральні добрива, а Україна - обладнання і пластмаси. Серед країн Західної Європи Італія - другий торговельний партнер України після Німеччини. На українській території зареєстровано 252 підприємства з прямими італійськими інвестиціями. Італія інвестувала в Україну 112 млн. доларів США. Це засвідчує про позитивну тенденцію у ділових зв'язках між двома державами.

Україна та Італія зацікавлені в поглибленні торговельно-економічного та політичного співробітництва. Так, можна спостерігати позитивну динаміку україно-італійського економічного співробітництва, відзначивши, що обсяг італійських інвестицій в економіку України, порівняно з 2011 роком, виросло на 8,5%.

Нині можна констатувати, що демократичні реформи, які проводяться Кабміном України і мають на меті лібералізацію умов ведення бізнесу, сприятимуть залученню італійських інвестицій в економіку України та збільшать кількість ділових контактів між двома країнами. Серед пріоритетних напрямків співпраці насамперед слід наголосити на можливості залучення італійських компаній до реалізації інфраструктурних проектів, проектів у сфері телекомунікацій, банківській галузі, залучення передових технологій в енергетичну галузь і реконструкція об'єктів теплової й електроенергетики.

Міністр закордонних справ Італії Джуліо Терци ді Сант'Агата підкреслив зацікавленість у залученні італійських інвестицій в економіку України і готовність продовження безперервної діяльності українсько-італійської Ради з питань економічного, промислового та фінансового співробітництва.

У Києві діє дуже корисний Інститут зовнішньої торгівлі Італії. Так, його директор Джанкарло Рокеллі зазначає, що для Італії Україна - один з найважливіших ринків. Вони не тільки постійно підкреслюють цю тезу, але також проводять велику роботу з популяризації інтересу Італії до України і взаємовигідного співробітництва двох країн. Протягом року вони реалізують до 60 різних програм, спрямованих на просування італійських ініціатив в Україні та українських – в Італії. За кількістю таких ініціатив Італія є найактивнішою країною в Україні.

Один з напрямків - участь італійських компаній у всіх міжнародних виставках, що проходять на території України. Наприклад, у червні 2012 року була велика агропромислова виставка, де Італія демонструвала свої сільськогосподарські машини. Також планується проведення виставки, присвяченої металургійній галузі, у якій італійські виробники будуть представлені досить масштабно. На «Акватерм» (велика міжнародна виставка, що проводиться в травні) були присутні 50 італійських компаній. І ще одна з галузей, яка є дуже важливою і цікавою у співпраці між Україною та Італією, - це альтернативна енергетика. Цей напрям надзвичайно цікавий для Італії, оскільки вона є імпортером електроенергії.

У відносинах з Україною в торговельно-економічній сфері Італія виняткову увагу приділяє таким питанням:

- дотримання прав інтелектуальної власності, боротьба з піратством і підробкою, а також необхідність посилення уваги до питання захисту географічної належності;
- застосування експортного мита на металобрухт чорних/кольорових металів, велику рогату худобу;
- своєчасне відшкодування експортного ПДВ, передусім на деякі сировинні товари (насіння олійних культур, шкури та шкіри тварин, жива рогата худоба, брухт чорних і кольорових металів);

Італія традиційно привертає увагу до низки проблем, з якими зіштовхуються італійські компанії, що працюють в Україні: упередженість митних адміністрацій під час таких імпорتنних процедур, як

- оцінка товарів;
- застосування режиму тимчасового ввезення для товарів і для зразків продукції, яка виставляється під час промоційних заходів;
- оцінка сертифікатів та інших документів, що супроводжують товари, які ввозяться.

За інформацією Міністерства інфраструктури і транспорту Італійської Республіки, одним з проблемних питань сьогодні є упереджене ставлення до італійських перевізників з боку українських

митних органів під час проходження митного контролю на українському кордоні, зокрема, на КПП «ЧОП», що призводить до зволікань та значної втрати часу в транспортуванні вантажів і пасажирів.

Станом на сьогодні, конкретним проблемним питанням діяльності італійських інвесторів в Україні є невивплата боргу банківській групі UniCredit Group в розмірі понад 190 млн. доларів США з боку компанії «ISA Prime Developments» (Україна).

За даними, опублікованими Національним інститутом статистики Італії (ISTAT), станом на 01.01.2013 р. Італія інвестувала в економіку України 985,0 млн. дол. США, що становить 1,9% від загального обсягу іноземних інвестицій. Серед 123 країн-інвесторів за обсягами інвестицій Італія посідає 12 місце.

Таблиця 6

**Динаміка італійських інвестицій в економіку України (млн. дол. США)**

Станом на 1 січня відповідного року	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Сума інвестицій	132,9	150,4	914,2	992,2	982,4	982,9	985,0

Джерело: за даними Національного інституту статистики Італії (ISTAT) [5].

Одним з найважливіших зовнішньополітичних питань – це євроінтеграція України. Так, почесний президент Італійської Республіки Джорджо Наполітано заявив, що існує спільне бачення майбутнього Європи, а це означає надання значної ваги питанню перспектив наближення України до європейських організацій і до можливості ратифікації угоди про асоціацію України з ЄС. І додав, що Італія поділяє позицію України в питанні наближення України до ЄС. Настільки однозначне формулювання позиції Італії, одного з економічних і політичних лідерів Євросоюзу, щодо України можна вважати справжнім зовнішньополітичним подарунком керівництву України, на тлі стурбованості ЄС і США долею Юлії Тимошенко.

Щодо конкретних прикладів щодо підтримки України до вступу до ЄС, то була створена група парламентської дружби «Італія-Україна», оскільки Італія вірить у майбутнє цих відносин, в успіх європейської інтеграції України. За словами президента Італії, Україна має серйозні європейські традиції, і якщо говорити про культурний аспект, то Україні є чим поділитися з іншими державами Європи.

Італія хотіла б, щоб Україна вийшла з орбіти російського впливу, щоб європейські країни стали повноцінними партнерами України. Потрібно прагнути до розвитку рівноправних відносин між нашими країнами на взаємовигідній основі. За словами італійських політиків, через 10 років вступу України до Європейського Союзу, вона зможе ввійти до трійки його лідерів, тому що Україна має сировину, технології і землю – усі необхідні ресурси для розвитку.

Отже, продуманий курс у відносинах між Україною та основними західноєвропейськими країнами і, зокрема, Італією, безперечно поглибить взаємовигідне співробітництво, що й характерно для останнього часу.

#### *Література*

1. Bonetti E. Casi di Marketing / E. Bonetti. – Milano, 2012. – 215 p.
2. Cirulli L. Banca in Formazione / L. Cirulli. – Roma, 2010. – 64 p.
3. Stromachioni E. La cooperazione internazionale in Italia / E. Stromachioni. – Roma, 2011. – 128 p.
4. Zendidi A. La politica de Republica / A. Zendidi. – Roma, 2011, – 316 p.
5. Istituto nazionale di statistica (ISTAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.istat.it/it/>
6. Non Governmental Organization of International Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.prodocs.info>
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*This paper analyzes the problems of the formation and development of trade and economic relations between Ukraine and Italy. Investigate the potential for mutually beneficial trade and economic cooperation because, current stage of development of the world economy provide an active foreign economic activity, and Italy is one of the most important trade partners of Ukraine in the world.*

**Key words:** *international economic activity, development of the country, the development of economy, foreign trade, economic growth, investment, financial sector.*

*В данной статье анализируются проблемы становления и развития торгово - экономических отношений между Украиной и Италией. Исследуется потенциал для взаимовыгодного торгово - экономического сотрудничества, поскольку современные этапы развития мирового хозяйства предусматривают активную внешнюю экономическую деятельность, а Италия является одним из важнейших торговых партнеров Украины в мире.*

**Ключевые слова:** международная экономическая деятельность, развитие страны, развитие хозяйства, внешнеэкономическая деятельность, экономический рост, инвестиционная деятельность, финансовый сектор.

УДК 339.5

**О.М. Матусова,**  
к.е.н., доцент, завідувач кафедри  
міжнародних економічних відносин,  
Київський міжнародний університет

### ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

*В статті обґрунтовано доцільність розвитку експортоорієнтованого малого бізнесу, проаналізовано динаміку функціонування суб'єктів малого бізнесу в Україні в посткризовий період, схарактеризовано внутрішні і зовнішні чинники, що визначають його розвиток. Також здійснено оцінку докризових, кризових і посткризових чинників, які безпосередньо гальмують становлення експортоорієнтованого малого бізнесу.*

**Ключові слова:** розвиток, експорт, малий бізнес, фактори, період кризи, експортоорієнтований бізнес.

Розвиток провідних держав світу і їх суттєві результати при подоланні наслідків світової фінансової кризи 2008–2010 рр. свідчить про те, що інтеграція національних економік у сучасні світогосподарські процеси є ключовим фактором соціально-економічного розвитку країни і підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності незалежно від її економічного потенціалу. При цьому значний рівень конкурентоспроможності в багатьох розвинених і транзитивних країнах забезпечує саме експортоорієнтований малий бізнес.

Україна за частками експорту й імпорту у ВВП є відкритою економікою. Так, за 2011 р. співвідношення експорту товарів і послуг до ВВП перевищувало 50%. На імпорт товарів і послуг у 2011 р. припадало близько 53% від ВВП [1]. Це свідчить про значну безпосередню залежність економічного розвитку країни від ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання і від можливостей розширення експортного потенціалу країни.

Малий бізнес може здійснювати вагомий внесок у ВВП країни. Починаючи з 2000 року, у США і Японії частка малих підприємств у ВВП становить у середньому 53%, а в країнах ЄС і Китаї – у середньому 65% [2]. Тоді як в Україні частка малого бізнесу у ВВП, за даними Держкомстату, не перевищує 21% у 2010 р. і має тенденцію до зменшення (18% у 2011 р.) [3].

Крім того, малий бізнес здатен поліпшити сальдо торговельного балансу країни, за рахунок прибуткової зовнішньоекономічної діяльності підвищити її конкурентоспроможність і забезпечити додаткові надходження валютної виручки. За даними ОЕСР, у розвинених країнах приблизно чверть суб'єктів малого і промислового бізнесу має від 10% до 40% доходів від міжнародних операцій, їх експорт становить 25–35% світового експорту товарів і експортна орієнтація суб'єктів малого підприємництва розвинених країн продовжує зростати, випереджаючи темпи зростання експорту найбільших компаній у 2–2,2 раза [4].

Аналізу діяльності малого бізнесу в Україні, в тому числі і експортоорієнтованого, приділяється увага таких вітчизняних вчених як Макогон Ю.В., Багрова І.В., Бочан І.О., Будкін В.С., Варналій З.С., Власюк В.Є., Гальчинський А.С., Крижанівський М.М., Ляшенко В.І. та ін. Однак вони зосереджуються головним чином на розвиткові вітчизняного малого бізнесу і його підтримці з боку держави.